

Minnesanteckningar Politikerforum 22 maj 2026

Ett reformerat strandskydd

Fredrik Wersäll, särskild utredare, strandskyddsutredningen, tackade för möjligheten att delta. Han informerade om att utredningstiden har förlängts till årsskiftet och att ett inriktnings-PM planeras att presenteras den 16 juni.

Fredrik informerade därefter om att utredningens uppdrag är att föreslå lättnader i strandskyddet. Han lyfte att dagens lagstiftning ofta upplevs som rigid och svår att tillämpa, särskilt eftersom samma regler gäller i områden med mycket olika förutsättningar. *Fredrik* underströk att strandskyddets grundläggande syften bör bestå, det vill säga att värna allemansrätten samt skydda djur- och växtliv. Samtidigt framhöll han att det finns andra legitima intressen, såsom bostadsbyggande, fritidshus samt behov kopplade till kust- och skärgårdsmiljöer. Han betonade att lagstiftningens legitimitet förutsätter att olika intressen vägs mot varandra utifrån den specifika platsens förutsättningar.

Fredrik redogjorde för att utredningen överväger att gå från en förbudsbaserad lagstiftning till en mer prövningsbaserad modell, där ett nytt begrepp, strandlov, kan införas för att möjliggöra bebyggelse inom strandskyddade områden. Han lyfte att intentionen är att prövningen i större utsträckning ska anpassas till lokala förhållanden. *Fredrik* betonade att lagstiftningen inte kommer att ge generella svar på om strandlov kan beviljas, utan att detta avgörs i varje enskild prövning.

Fredrik beskrev vidare att utredningen överväger att ge kommunerna en tydligare och stärkt roll i prövningen av strandskydd. Han framhöll att prövningen bör ske inom ramen för kommunal planering, där översiktsplanen ska vara vägledande. Kommunerna föreslås också pröva enskilda ärenden genom att väga exploatörens eller markägarens intressen mot strandskyddets syften och i möjligaste mån förena dessa. Han framhöll även att det kommer finnas behov av stöd till kommunerna kring tillämpningen av de nya reglerna.

Helene Andersson, regionstyrelsens 1:e vice ordförande, Region Halland, lyfte de olika förutsättningarna kring strandskydd i landet med Halland som exempel. Hon framhöll att strandskyddet bör ta hänsyn till variationer i tryck och förutsättningar mellan olika platser. Hon betonade att det i vissa områden kan finnas behov av begränsningar, medan det i andra finns utrymme att möjliggöra utveckling.

Hon lyfte också vikten av att beakta regionala perspektiv och samordning över kommungränser, särskilt i områden med gemensamma naturresurser. Det förekommer idag att olika länsstyrelser gör olika tolkningar utifrån samma regler.

Helene menade att ett reformerat strandskydd inte enbart bör stärka den kommunala rådigheten, utan även möjliggöra hantering av frågor som kräver ett bredare helhetsperspektiv. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

Ytterligare en *regionföreträdare* instämde i att strandskyddet tolkas olika av olika länsstyrelser och gav exempel på en sjö där bedömningarna blir olika beroende på länsstillhörighet. *Regionföreträdaren* frågade vad som ligger bakom dessa skillnader och hur utredningen kan bidra till att minska tolkningsutrymmet.

Flera *regionföreträdare* instämde i behovet av att ta hänsyn till lokala och regionala skillnader samt att möjligheten att bygga strandnära kan bidra till ökad attraktivitet. De framhöll att möjligheten att utveckla strandnära boende är central i kommuner med god tillgång till vatten och låg exploateringsgrad och lyfte att en generell tillämpning av till exempel 300 meters strandskydd kan upplevas som orimlig i områden med låg exploatering. Det efterfrågades även en tydligare definition av vad som avses med högt exploateringsstryck.

Fredrik svarade att det finns en stor förståelse för behovet av en mer förutsägbar lagstiftning och att utredningen fokuserar på att tydliggöra prövningsförutsättningarna. Han sa att länsstyrelsernas roll behöver utvecklas så att de i större utsträckning stödjer kommunerna i planeringsprocessen.

Två *regionföreträdare* frågade hur det utökade strandskyddet hanteras av utredningen. *Fredrik* svarade att de ser över möjligheten att förändra regler kring utökat strandskydd och att det även finns utmaningar kopplade till andra historiska undantag. Det gör att övergångsreglerna blir komplexa. Utredningen avser att hantera de mest problematiska fallen och utgångspunkten är att stärka det kommunala inflytandet.

En *regionföreträdare* lyfte hur kumulativa effekter på biologisk mångfald ska beaktas och betonade att enskilda åtgärder tillsammans kan ge betydande påverkan över tid. *Regionföreträdaren* frågade även hur klimatanpassning och frågor som erosion beaktas samt påpekade att ekosystem inte följer kommungränser.

Fredrik svarade att kumulativa effekter är en central fråga och att dessa behöver uppmärksammas inom den kommunala planeringen, bland annat genom översiktsplanen. Utredningen har analyserat klimatrelaterade frågor men kommer i dagsläget inte föreslå särskilda undantag, utan att frågorna ska hanteras inom den ordinarie prövningen.

Två *regionföreträdare* frågade om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) kommer att finnas kvar. Det lyftes att en utmaning kring byggande är gamla detaljplaner.

Fredrik svarade att nuvarande regler, inklusive LIS, bedöms vara svårtillämpade och att utredningen överväger att ersätta dessa med en mer enhetlig modell baserad på intresseavvägning utifrån kommunal planering och platsens förutsättningar. Han

avslutade med att konstatera att frågan om äldre detaljplaner är känd och att utredningen avser att återkomma i den delen.

Propositionen Hela Sverige ska fungera – Politik för starkare landsbygder

Mattias Moberg, Enhetschef, Enheten för regional utveckling och landsbygdsutveckling, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet informerade om den av regeringen nyligen beslutade propositionen [Hela Sverige ska fungera – politik för starkare landsbygder](#). I propositionen föreslås att regionernas samrådskyldighet i det regionala utvecklingsarbetet förtydligas i syfte att tydligare lyfta fram det civila samhällets organisationer.

Utgångspunkten i propositionen är att landsbygderna inte bara är viktig i sig, utan en förutsättning för hela Sveriges utveckling. Propositionen ger en bred och djuplodande redovisning av läget och utvecklingen i Sveriges landsbygder. I propositionen redovisar regeringen även de åtgärder som har genomförts under innevarande mandatperiod inom den sammanhållna landsbygdspolitiken, samt åtgärder inom andra politikområden som bedöms bidra till starkare landsbygder i hela landet. Den kommer att kompletteras av SVESAM gällande exempelvis mål- och styrningsfrågor, ansvar och roller. Se närmare i tidigare delad Powerpointpresentation.

Efterföljande diskussion

En *regionföreträdare* välkomnade förslaget att regionerna ska samråda med det civila samhället, kommunerna och näringslivet men undrade samtidigt hur detta ska finansieras. *Patrik Johansson, ämnesråd, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet*, svarade att regeringen främst ser ändringen som ett förtydligande och ingen förändring i sak. Detta genom att tydligt peka ut att det tidigare ”berörda organisationer” inkluderar civilsamhällesorganisationer, näringsliv och andra relevanta organisationer.

Propositionen Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Daniel Liljeberg, statssekreterare, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet presenterade regeringens skogspolitik genom [skogspropositionen](#) samt en [proposition om ersättning vid artskydd](#). Han beskrev detta som den största omläggningen av svensk skogspolitik sedan 1993. *Daniel* framhöll att det funnits en stark efterfrågan från näringen på en mer sammanhållen skogspolitik. Regeringen bedömer att de aktuella förslagen svarar mot detta behov. Propositionerna planeras att behandlas av riksdagen den 15 juni.

Daniel redogjorde bland annat för att den så kallade automatiska kopplingen i regelverket mellan avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen och anmälan för samråd enligt miljöbalken föreslås tas bort och ersätts med en förordning som reglerar när anmälan om samråd ska göras av markägaren. Vidare föreslås att tiden från avverkningsanmälan till dess avverkning får påbörjas förkortas från sex till tre veckor.

Han informerade också om att det införs ett tak för kostnaden för kunskapsunderlag som markägaren måste bära inför avverkning, där kostnaden inte ska överstiga tre procent av åtgärdens värde. Syftet är att stärka skyddet för markägare. Vidare föreslås att överklaganden av beslut enligt Skogsvårdslagen i fortsättningen ska hanteras av mark- och miljödomstol i stället för nuvarande ordning. Även tidsfristerna för miljöorganisationers överklaganden föreslås tydliggöras vilket innebär att de i de flesta fallen kommer att uppgå till tre veckor.

Daniel betonade att Skogsstyrelsen får ett tydligare uppdrag att systematiskt följa upp skogspolitikens produktionsmål, vilket han kopplade till skogens betydelse för export och skatteintäkter.

Avslutningsvis informerade *Daniel* om att ersättningsnivån vid inskränkningar i brukandet på grund av artskyddsförordningen föreslås uppgå till 125 procent och att detta även ska omfatta artskydd. För att säkerställa att förslaget är förenligt med EU:s regler om statsstöd kommer regeringen att anmäla lagändringarna till EU-kommissionen för rättslig säkerhet och invänta att kommissionen bekräftar att förslaget är förenligt med statsstödsreglerna innan reglerna träder i kraft.

Efterföljande diskussion

En *regionföreträdare* tyckte att förslagen var lovande samt lyfte EU:s krav på formellt skydd av 30 procent av marken och den kommande nationella implementeringen av EU:s naturrestaureringsförordning. *Regionföreträdaren* underströk att egendom inte kan tas i anspråk utan ersättning och undrade hur de omfattande kostnaderna skulle hanteras.

Daniel svarade att de ekonomiska konsekvenserna analyseras inom Regeringskansliet. Regeringen kommer vidare hantera kostnaderna för den rättighetsbaserade lagstiftningen inom kommande budgetpropositioner.

En *regionföreträdare* lyfte att skogspolitiken i grunden är nationell men att EU kräver att medlemsstaterna lämnar in planer för naturrestaurering. *Regionföreträdaren* betonade att frågan inte endast handlar om ersättning till markägare utan även påverkar landsbygdsföretag, sysselsättning och service i skogsnära områden.

Daniel svarade att arbetet med naturrestaureringsförordningen pågår och att Sverige ska lämna in en plan under hösten, med en slutlig genomförandeplan senast den 1 september 2027. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Boverket har haft i uppdrag att ta fram underlag till regeringen. Myndigheternas beräkningar indikerar att kostnaderna för restaurering skulle kunna öka från cirka 9 miljarder till så mycket som omkring 20 miljarder kronor per år. *Daniel* framhöll att den faktiska kostnaden kan bli ännu högre då produktiv mark som tas ur bruk även påverkar företag på landsbygder indirekt. Han angav att regeringen avser att lämna in en minimalistiskt utformad plan och att de är angelägna att det blir en bra sådan, inte minst utifrån landsbygdspolitiska skäl.

En *regionföreträdare* frågade hur mindre skogsägare ska ges stöd i att uppfylla kunskapskraven vid avverkning. *Daniel* svarade att förslaget innebär att kostnaderna

för kunskapsunderlag begränsas till tre procent. Han förtydligade att om ytterligare utredningar bedöms nödvändiga av Skogsstyrelsen så kommer staten att behöva stå för dessa kostnader. *Daniel* sa också att Skogsstyrelsen kommer att få i uppdrag att ta fram vägledning om när markägare ska anmäla om samråd enligt miljöbalken. Han framhöll att förändringar av detta slag kan innebära en övergångsperiod med behov av förtydliganden, men att ambitionen är att regelverket ska bli tydligare för markägarna.

EU:s långtidsbudget 2028–2034 – aktuellt i förhandlingarna

Gustaf Lindgren, kanslichef och ställföreträdande EU-chef, Statsrådsberedningen, sa att kommissionens förslag till långtidsbudget innebär en tydlig omprioritering mot säkerhet, försvar och konkurrenskraft, samtidigt som migration, energi och klimat fortsatt är centrala. Förslaget innehåller en större men mer överskådlig budget med en förenklad struktur. Sverige är i grunden positivt till inriktningen och den ökade flexibiliteten i hur pengarna kan användas, men är kritiskt till den kraftiga ökningen av budgetens totala volym.

Gustaf framhöll att Sveriges övergripande position är att budgetens storlek ska begränsas till 1 % av EU:s samlade BNI och att nya prioriteringar i första hand ska finansieras genom omprioriteringar. Sverige motsätter sig ny gemensam upplåning och verkar för att den svenska EU-rabatten ska värnas. Vidare driver Sverige en starkt koppling mellan EU-medel och respekt för rättsstatens principer samt motsätter sig nya egna medel till EU-budgeten.

Gustaf beskrev att Sverige samarbetar nära med andra nettobetalande medlemsstater för att samordna positioner i förhandlingarna. Han redogjorde också för den fortsatta processen, där ett konkret förslag med siffror väntas under våren och där Europeiska rådet därefter kommer att ta över de avgörande förhandlingarna. Målsättningen är att nå en överenskommelse före årets slut, även om innehållets kvalitet väger tyngre än tidplanen.

Daniel redogjorde därefter för den övergripande förordningen för den nationella och regionala partnerskapsplanen (NRPP) samt sektorsförordningen för Regionalfonden, inklusive Interreg.

Daniel beskrev att förhandlingarna förs i ett högt tempo under det cypriotiska ordförandeskapet och att målet är att nå en partiell allmän inriktning under sommaren 2026. Samtidigt kvarstår centrala frågor, såsom budgetnivåer och finansiering, vilket begränsar möjligheterna till överenskommelse i nuläget.

Han redogjorde för att arbetet med Regionalfondsforordningen där särskilt Interregblocket till stora delar präglas av kontinuitet, men att förändringar föreslås. Bland annat att Interreg ska organiseras genom en sammanhållen plan med olika kapitel istället för separata program. Han beskrev även att det pågår diskussioner om balansen mellan reglering i förordning och genomförandeakter.

Daniel framhöll att Sverige är positivt till att konkurrenskraft och innovation får en tydligare roll i förordningen, men ifrågasätter vissa krav kopplade till territoriella verktyg, såsom hållbar stadsutveckling, då en erfarenhet från innevarande period är att dessa kan försvåra genomförandet.

Vidare redogjorde *Daniel* för Regeringskansliets förberedelser inför nästa programperiod, där frågor om ansvarsfördelning i Regeringskansliet samt myndighetsstruktur och förvaltande myndigheter för den nationella och regionala partnerskapsplanen analyseras. Han betonade att inga beslut ännu är fattade men att ambitionen är att skapa tydlighet i ett tidigt skede för en smidig övergång mellan programperioderna.

Det är också ett möte inbokat mellan Regeringskansliet och regionerna i juni kopplat till regionernas inlämning utifrån erbjudandet om att bidra med underlag till NRPP. Syftet är att stärka dialogen och tillvarata regionala perspektiv i det fortsatta arbetet.

Erik Scheller, statssekreterare, Arbetsmarknadsdepartementet, redogjorde därefter för förhandlingarna om förordningen om Socialfonden. Han beskrev att förslaget innebär att Socialfonden ska bidra till de allmänna mål i NRP-förordningen som rör sysselsättning, utbildning, kompetens och social inkludering, liksom om att skydda och stärka demokratin. Därtill bidra till tillhörande specifika mål. Socialfonden har också till uppgift att bland annat stödja social innovation och hantering av demografiska förändringar.

Erik framhöll att förhandlingarna om förslaget just nu bland annat berör ändringsförslag omen tydligare koncentration av insatser till vissa områden, såsom materiell fattigdom, barngaranti och yrkesutbildning. Han betonade att Sverige verkar för ett bredare angreppssätt och en balanserad inriktning i fonden.

Han beskrev att förhandlingarna påbörjades under våren 2026 och att medlemsstaterna hittills lämnat skriftliga synpunkter vid två tillfällen. Han framhöll att Sverige utöver synpunkter på föreslagen koncentration av medel även har lyft frågor kopplade till begreppsanvändning, de horisontella principerna samt efterfrågat ett tydligare jämställdhetsperspektiv i den bakomliggande problembeskrivningen.

Julia Giesecke, tf. biträdande enhetschef, Enheten för EU:s ekonomiska politik, Finansdepartementet, redogjorde om Konkurrenskraftsfonden (EKF). Fonden samlar tolv nuvarande program i ett gemensamt regelverk och ska ha en tydlig koppling till Horisont Europa. Syftet är att förenkla tillgången till EU-finansiering, skapa ökad förutsägbarhet samt möjliggöra en gemensam ingång och ett sammanhållet regelverk.

EKF innebär inte enbart en administrativ sammanslagning utan markerar även ett skifte mot en mer strategisk konkurrenskraftspolitik på EU-nivå. Kommissionen avser att prioritera tydligare och rikta resurser mer strategiskt mot konkurrenskraft.

Julia beskrev att fonden omfattar flera typer av finansiering, såsom bidrag, upphandling, lån, garantier och andra finansieringsinstrument. Ambitionen är att kunna stödja hela kedjan från grundforskning och innovation till uppskalning och produktion.

I förhandlingarna är styrningen av EKF en central fråga. Kommissionens ursprungliga förslag innebar en stark roll för dem. Under förhandlingarnas gång har medlemsstaternas inflytande stärkts, och rådet har fått en tydligare roll i styrningen. Medlemsstaternas möjligheter att påverka arbetsprogrammen har därmed ökat.

En central skiljelinje i förhandlingarna gäller enligt *Julia* synen på en excellensbaserad respektive geografiskt fördelande ansats. Sveriges linje är att EKF och Horisont Europa ska bidra till EU:s globala konkurrenskraft och därför vara tydligt excellensbaserade, medan andra medlemsstater förespråkar en starkare geografisk balansering.

Avslutningsvis berörde *Julia* genomförandet. Där blir nationella kontaktpunkter och myndigheter viktiga, och det kommer krävas bra strukturer för detta inklusive på Regeringskansliet. Hon betonade att regioner, företag och universitet även fortsättningsvis kommer att kunna ta del av finansiering, men att prioriteringar kommer behöva göras utifrån styrning från EU.

Elisabeth Backteman, generaldirektör, Tillväxtverket, lyfte att dagens diskussioner visar att europeisk konkurrenskraft är i fokus. Hon lyfte behovet av samspel mellan NRPP och EKF och att ambitionen är att stärka konkurrenskraften från lokal till EU-nivå. Det kräver ett sammanhängande system som fungerar i praktiken.

Elisabeth betonade att arbetet med NRPP utgår från samhällsutmaningar och att ambitionen är att begränsa antalet kapitel för att möjliggöra flexibilitet under programperioden. Hon framhöll att detta kan bidra till en mer effektiv användning av medel och minska risken för att medel inte används.

Elisabeth tackade för samarbetet med regionerna som är centralt i arbetet med NRPP. Myndigheterna inom uppdraget samlar parallellt in inspel från andra aktörer. Målsättningen är att innehållet i planen ska vara färdigt till mitten av augusti, för att sedan gå in i ett arbete med att säkra förordningstekniska krav på planen. Hon betonade vikten av fortsatt dialog med regionerna, både inför och efter inlämning av inspel, för att säkerställa en gemensam förståelse av innehållet.

Mikael Sandström, generaldirektör, Svenska ESF-rådet, informerade att arbetet med Socialfondsdelarna inom NRPP fortskrider enligt plan och framhöll att dialoger med regioner, SKR, civilsamhälle och länsstyrelserna är centrala. *Mikael* uttryckte att det finns ett begränsat engagemang på vissa områden från andra myndigheter och arbetsmarknadens parter. Han betonade vikten av att regioner och andra tar tillvara möjligheten att lämna inspel. Även *Mikael* underströk betydelsen av flexibilitet i programmen, samtidigt som han menade att det inte bör stoppas in allt för mycket i ett och samma finansieringsinstrument. För Svenska ESF-rådet är det viktigt att ha ett fortsatt fokus på arbetsmarknadens funktionssätt.

Efterföljande diskussion

Regionföreträdarna framhöll EU:s långtidsbudgets centrala betydelse för det regionala utvecklingsarbetet och betonade vikten av regionalt inflytande även i fortsättningen. De underströk att sammanhållningspolitiken har direkt påverkan på människors vardag och att den regionala kompetensen är central för träffsäkra prioriteringar.

Regionföreträdarna påpekade att det nuvarande systemet, som utvecklats över tid, fungerar i huvudsak väl och att modellen med beslut nära medborgarna har gett goda resultat i hela landet. De uttryckte oro för att en ökad centralisering skulle försvaga den lokala förankringen, minska flexibiliteten och försvåra anpassningen till regionala behov. Utan ett reellt och tydligt regionalt inflytande menade *regionföreträdarna* att engagemanget riskerar att försvagas och möjligheten att använda EU-medel där det gör störst nytta minskar.

Några *regionföreträdare* lyfte även att en stor del av medfinansieringen till EU-programmen kommer från kommuner och regioner och att detta förutsätter fortsatt regionalt ägarskap. De menade att möjligheten till uppväxling av medel är central för att maximera effekterna. En annan *regionföreträdare* lyfte en oro över hur organisationer där staten har finansieringsansvar, som exempelvis universitet och Almi, kommer att påverkas framöver om EU-medlen minskar.

En *regionföreträdare* frågade hur Europaparlamentets rapport om NRPP-förslaget - som bland annat lyfter gleshetsallokering, basfinansiering och stärkt regionalt inflytande - hanteras i relation till kommissionens föreslagna förändringar i budgetens struktur. *Gustaf* kommenterade att parlamentet normalt ställer krav på justeringar, men att det inte handlar om att omförhandla hela budgeten utan snarare om att påverka vissa prioriteringar inför budgetens godkännande.

En *regionföreträdare* tog upp Leader som ett viktigt instrument för lokal utveckling, särskilt i landsbygder, och efterfrågade hur detta kommer att hanteras framöver. *Daniel* kommenterade att Leader ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och att vi nog behöver räkna med minskade resurser och därför prioritera hårdare.

Regionföreträdarna undrade vad det erbjudandet till regionerna innebär i praktiken samt hur Tillväxtverkets handlingsutrymme ser ut i det pågående uppdraget. *Daniel* svarade att regeringen ännu inte har fattat beslut om den framtida modellen, men att det erbjudande som lämnats till regionerna är reellt och syftar till att ge dem möjlighet att bidra aktivt i arbetet.

Daniel svarade vidare att uppdraget till Tillväxtverket är utformat för att ge handlingsutrymme att, utifrån myndighetens behovsanalys och inkomna inspel, föreslå olika lösningar anpassade till regionala behov. *Elisabeth* bekräftade att myndigheten tolkar sitt uppdrag som brett och öppet. Hon betonade att dialogen med regionerna är central och en integrerad del i processen. Inspel från regional nivå är avgörande för att kunna utforma väl fungerande lösningar som möter behoven. *Elisabeth* framhöll att den regionala förankringen och det platsbaserade perspektivet behöver stärkas i förhållande till kommissionens förslag.

Både *Daniel* och *Elisabeth* framhöll att begränsade budgetramar sannolikt kommer att kräva prioriteringar och en mer effektiv organisering och användning av tillgängliga medel. *Elisabeth* påpekade att behov av såväl medfinansiering som stärkt konkurrenskraft innebär att vi behöver kroka arm och arbeta tillsammans på nya sätt.

Aktuella frågor och kommande möten

Daniel informerade om en enkät som ledamöterna får på mejl. Syftet är att följa upp forum och han såg framemot att få ta del av ledamöternas åsikter.

Daniel och *regionföreträdarna* tackade varandra för den gångna mandatperioden. De önskade varandra en lugn och skön sommar 😊 Med anledning av valet är det inga Politikerforum i höst. En *regionföreträdare* framförde att de är tillgängliga åtminstone digitalt om något oförutsett dyker upp. Kommande Politikerforum är preliminärt i februari och maj 2027. Tjänstepersonsforum löper dock på som vanligt.

Avslutningsvis berättade *Daniel* att regeringen precis beslutat om ett kristöd till lantbruksföretag om 1,6 miljarder kronor respektive till yrkesfisket och vattenbruket om 29 miljoner kronor. Detta med anledning av ökade drivmedels- och gödselpriser.